ב"ה

חת"ת
ורמב"ם

שבת פר' יתרו

כ"ב שבט תשע"ז

הדפסה מיוחדת ללימוד בשבת
למשתמשי אפליקצית "דבר מלכות"

חומשרש"י

(פו) וְכָל־הָעָם֙ רֹאִ֣ים אֶת־ הַקּוֹלֹ֔ת וְאֶת־הַלַּפִּידִ֖ם וְאֵ֣ת קֹ֣ול הַשֹּׁפָ֑ר וְאֶת־הָהָ֥ר עָשֵׁ֖ן וַיַּ֣רְא הָעָ֔ם וַיָּנ֖וּעוּ וַיַּעַמְדֻ֥ו מֵרָחֹֽק׃

רפ״ו ◂ **וְכָל הָעָם רוֹאִים**: מְלַמֵּד שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם אֶחָד סוּמָא וּמִנַּין שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם אִלֵּם תַּלְמוּד לוֹמַר וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם וּמִנַּין שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם חֵרֵשׁ תַּלְמוּד לוֹמַר נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. (מכילתא): **רוֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת**: רוֹאִין אֶת הַנִּשְׁמָע שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִרְאוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר: **אֶת הַקּוֹלוֹת**: הֵיוֹצְאִין מִפִּי הַגְּבוּרָה: **וַיַּעֲנוּ**: אֵין נוֹעַ אֶלָּא זִיעַ: **וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק**: הֵיוּ נִרְתָּעִין לַאֲחוֹרֵיהֶם שְׁנֵים עָשָׂר מִיל כְּאוֹרֶךְ מַחֲנֵיהֶם וּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת בְּאֵין וּמְסִיעִין אוֹתָן לְהַחֲזִירָם שֶׁנֶּאֱמַר מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן׃

(פז) וַיֹּאמְר֣וּ אֶל־מֹשֶׁ֗ה דַּבֵּר־ אַתָּה֙ עִמָּ֣נוּ וְנִשְׁמָ֔עָה וְאַל־ יְדַבֵּ֥ר עִמָּ֖נוּ אֱלֹהִ֑ים פֶּן־נָמֻֽות׃

טז וַאֲמַרְתֶּם֮, לְמֹשֶׁה, מַלֵּיל אַתְּ עִמָּנָא, וְנִקְבֵּיל; וְלָא יִתְמַלֵּל עִמָּנָא מִן קֳדָם יְיָ, דִּלְמָא נְמוּת.

(פח) וַיֹּ֤אמֶר מֹשֶׁה֙ אֶל־הָעָ֔ם אַל־ תִּירָ֑אוּ כִּ֣י לְבַעֲבוּר֩ נַסֹּ֨ות אֶתְכֶ֜ם בָּ֣א הָאֱלֹהִ֗ים וּבַעֲבוּר֙ תִּהְיֶ֣ה יִרְאָתֹ֔ו עַל־פְּנֵיכֶ֖ם לְבִלְתִּ֥י תֶחֱטָֽאוּ׃

יז וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא, לָא תִדְחֲלוּן, אֲרֵי בְּדִיל לְנַסָּאָה יָתְכוֹן, אִתְגְּלִי לְכוֹן יְקָרָא דְיְיָ; וּבְדִיל, דִּתְהֵי דְחִלְתֵּיהּ עַל אַפֵּיכוֹן בְּדִיל דְּלָא תְּחוּבוּן.

רפ״ז ◂ **לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם**: לְגַדֵּל אֶתְכֶם בָּעוֹלָם שֶׁיְּצָא לָכֶם שֵׁם בָּאוּמּוֹת שֶׁהוּא בְּכִבּוּדוֹ נִגְלָה עֲלֵיכֶם: **נַסּוֹת**: לָשׁוֹן הָרָמָה וּגְדֻלָּה כְּמוֹ הָרִימוּ נֵס. אָרִים נִסִּי. וְכַסֵּס עַל הַגְּבָעָה שֶׁהוּא זָקוּף: **וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ**: עַ״י שֶׁרְאִיתֶם אוֹתוֹ יראוי ומאויים תֵּדְעוּ כִּי אֵין זוּלָתוֹ וְתִירְאוּ מִפָּנָיו׃

(פט) וַיַּעֲמֹ֣ד הָעָ֔ם מֵרָחֹ֑ק וּמֹשֶׁ֗ה נִגַּ֛שׁ אֶל־הָעֲרָפֶ֥ל אֲשֶׁר־שָׁ֖ם הָאֱלֹהִֽים׃

יח וְקָם עַמָּא, מֵרַחֵיק; וּמֹשֶׁה קְרֵיב לְצַד אֲמַטְתָּא, דְּתַמָּן יְקָרָא דַיְיָ.

רפ״ט ◂ **נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל**: לְפָנִים מִשָּׁלֹשׁ מְחִיצוֹת חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. שֶׁנֶּאֱמַר וְהָהָר בּוֹעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל. עֲרָפֶל הוּא עַב הֶעָנָן שֶׁאָמַר לוֹ הִנֵּה אָנֹכִי בָא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן׃

(צ) וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה כֹּ֥ה תֹאמַ֖ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל אַתֶּ֣ם רְאִיתֶ֔ם כִּ֥י מִן־הַשָּׁמַ֖יִם דִּבַּ֥רְתִּי עִמָּכֶֽם׃

יט וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה, כְּדֵין תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אַתּוּן חֲזֵיתוּן אֲרֵי מִן שְׁמַיָּא, מַלֵּילִית עִמָּכוֹן.

רפ״ז ◂ **כֹּה תֹאמַר**: בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה: **אַתֶּם רְאִיתֶם**: יֵשׁ הֶפְרֵשׁ בֵּין מַה שֶּׁאָדָם רוֹאֶה לְמַה שֶּׁאֲחֵרִים מַשִּׂיחִין לוֹ שֶׁמַּה שֶּׁאֲחֵרִים מַשִּׂיחִין לוֹ פְּעָמִים שֶׁלִּבּוֹ חָלוּק מִלְּהַאֲמִין: **כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי**: וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר וַיֵּרֶד ה׳ עַל הַר סִינַי בָּא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהִכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָךְ אֶת קוֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל הָאָרֶץ הֶרְאָךְ אֶת אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה כְּבוֹדוֹ בַּשָּׁמַיִם וְאִשּׁוֹ וּגְבוּרָתוֹ עַל הָאָרֶץ דְּ״א הִרְכִּין הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְהִצִּיעָן עַל הָהָר וְכֵן הוּא אוֹמֵר וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרֶד׃

(כ) לֹ֥א תַעֲשׂ֖וּן אִתִּ֑י אֱלֹהֵ֣י זָהָ֗ב וֵאלֹהֵי֙ כֶּ֣סֶף לֹ֥א תַעֲשׂ֖וּ לָכֶֽם׃

כ לֹא תַעְבְּדוּן, קֳדָמַי: דַּחְלַן דִּכְסַף וְדַחְלַן דִּדְהַב, לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן.

רפ״ח ◂ **לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי**: לֹא תַּעֲשׂוּן דְּמוּת שַׁמְשֵׁי הַמְּשַׁמְּשִׁים לְפָנַי בַּמָּרוֹם. (מכילתא): **אֱלֹהֵי כֶסֶף**: בָּא לְהַזְהִיר עַל הַכְּרוּבִים שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לְעַמּוֹד אִתִּי שֹׁלֹא יִהְיוּ שֶׁל כֶּסֶף שֶׁאִם שְׁנֵיתֶם לַעֲשׂוֹת שֶׁל כֶּסֶף הֲרֵי הֵן לְפָנַי כֵּאלָהוּת: **וֵאלֹהֵי זָהָב**: בָּא לְהַזְהִיר שֹׁלֹא יוֹסִיף עַל ב׳ שֶׁאִם עָשִׂיתָ ד׳ הֲרֵי הֵן לְפָנַי כֵּאלֹהֵי זָהָב: **לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם**: לֹא תֹאמַר הֲרֵינִי עוֹשֶׂה כְּרוּבִים בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה בְּבֵית עוֹלָמִים לְכָךְ נֶאֱמַר לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃

(כא) מִזְבַּ֥ח אֲדָמָ֖ה תַּעֲשֶׂה־ לִ֑י וְזָבַחְתָּ֣ עָלָ֗יו אֶת־עֹלֹתֶ֙יךָ֙ וְאֶת־שְׁלָמֶ֔יךָ אֶת־צֹאנְךָ֖ וְאֶת־בְּקָרֶ֑ךָ בְּכָל־הַמָּקֹום֙ אֲשֶׁ֣ר אַזְכִּ֣יר אֶת־שְׁמִ֔י אָבֹ֥וא אֵלֶ֖יךָ וּבֵרַכְתִּֽיךָ׃

כא מַדְבַּח אֲדָמְתָא, תַּעֲבֵיד קֳדָמַי, וּתְהֵי דָּבַח עֲלוֹהִי יָת עֲלָוָתָךְ וְיָת נִכְסַת קֻדְשָׁךְ, מִן עָנָךְ וּמִן תּוֹרָךְ; בְּכָל אֲתַר דְּאַשְׁרֵי שְׁכִינָתִי, לְתַמָּן אֶשְׁלַח בִּרְכָתִי לָךְ וַאֲבָרְכִנָּךְ.

רפ״ט ◂ **מִזְבַּח אֲדָמָה**: מְחוּבָּר בַּאֲדָמָה שֶׁלֹּא יִבָּנֶנּוּ עַל גַּבֵּי עַמּוּדִים אוֹ עַל גַּבֵּי כִּפִּין (נ״י בְּסִיס) (מכילתא). דְּ״א שֶׁהָיָה מְמַלֵּא אֶת חָלָל מִזְבַּח הַנְּחוֹשֶׁת אֲדָמָה בְּשָׁעַת חֲנִיָּתָן: **תַּעֲשֶׂה לִי**: שֶׁתְּהֵא תְּחִלַּת עֲשִׂיָּתוֹ לִשְׁמִי: **וְזָבַחְתָּ עָלָיו**: אֵצְלוֹ כְּמוֹ וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה. (מכילתא) אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עָלָיו מַמָּשׁ תַּ״ל הַבְּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח ה׳ אֱלֹהֶיךָ וְאֵין שְׁחִיטָה בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ: **אֶת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ**: אֲשֶׁר מִצֹּאנְךָ וּמִבְּקָרֶךָ: **אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ**: פָּרוּשׁ לְאֵת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ: **בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי**: אֲשֶׁר אֶתֵּן לְךָ רְשׁוּת לְהַזְכִּיר שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ שֶׁלִּי שָׁם אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ אֲשֶׁרָה שְׁכִינָתִי עָלֶיךָ מִכָּאן אַתָּה לָמֵד שֶׁלֹּא נָתַן רְשׁוּת לְהַזְכִּיר שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ אֶלָּא בַּמָּקוֹם שֶׁהַשְּׁכִינָה בָּאָה שָׁם וְזֶהוּ בֵּית הַבְּחִירָה שָׁם נָתַן רְשׁוּת לַכֹּהֲנִים לְהַזְכִּיר שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ בִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם לְבָרֵךְ אֶת הָעָם׃

(כב) וְאִם־מִזְבַּ֥ח אֲבָנִ֖ים תַּעֲשֶׂה־לִּ֑י לֹא־תִבְנֶ֥ה אֹתָ֛ם גָּזִ֖ית כִּ֥י חַרְבְּךָ֛ הֵנַ֥פְתָּ עָלֶ֖יהָ וַתְּחַלְלֶֽהָ׃

כב וְאִם מַדְבַּח אַבְנִין תַּעֲבֵיד קֳדָמַי, לָא תִבְנֵי יָתְהוֹן פְּסִילָן: דִּלְמָא תְּרִים חַרְבָּךְ עֲלַהּ, וְתַחֲלִנַּהּ.

רפ״ט ◂ **וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים**: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר כָּל אִם וְאִם שֶׁבַּתּוֹרָה רְשׁוּת חוּץ מִג׳ וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִי הֲרֵי אִם זֶה מְשַׁמֵּשׁ בְּלָשׁוֹן כַּאֲשֶׁר וְכַאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לִי מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית שֶׁהֲרֵי חוֹבָה עָלֶיךָ לִבְנוֹת מִזְבַּח אֲבָנִים. שֶׁנֶּאֱמַר אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה. וְכֵן אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה חוֹבָה הוּא שֶׁנֶּאֱמַר וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ וְאַף זֶה מְשַׁמֵּשׁ בְּלָשׁוֹן כַּאֲשֶׁר. וְכֵן אִם תַּקְרִיב מִנְחַת בְּכּוּרִים זֶה מִנְחַת הָעוֹמֶר שֶׁהִיא חוֹבָה וְעַל קָרְחֲךָ אֵין אִם הַלְּוּ תְלוּיִן אֶלָּא וַדַּאִין בְּלָשׁוֹן כַּאֲשֶׁר הֵם מְשַׁמְּשִׁים: **גְּזִית**: לְ׳ גְּזִיזָה שֶׁפּוֹסְלָן וּמְכַתָּתָן בְּבַרְזֶל: **כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ**: הֲרֵי כִּי זֶה מְשַׁמֵּשׁ בְּלָשׁוֹן פֶּן שֶׁהוּא דִּילְמָא פֶּן תָּנִיף חַרְבְּךָ עָלֶיהָ: **וַתְּחַלְלֶהָ**: הָא לָמַדְתָּ שֶׁאִם הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ בַּרְזֶל חִלַּלְתָּ (פ״ג דְּמִדּוֹת) שֶׁהַמִּזְבֵּחַ נִבְרָא לְהַאֲרִיךְ יָמָיו שֶׁל אָדָם וְהַבַּרְזֶל נִבְרָא לְקַצֵּר יָמָיו שֶׁל אָדָם אֵין זֶה בְּדִין שֶׁיּוּנַף הַמְקַצֵּר עַל הַמַּאֲרִיךְ. וְעוֹד שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם לְפִיכָךְ לֹא יָבֹא עָלָיו כּוֹרֵת וּמְחַבֵּל הֲרֵי דְּבָרִים קַל

כג וְלָא תִסַּק בְּדַרְגִּין, עַל מַדְבְּחִי: דִּלְא תִתְגַּלֵּי עֶרְיָתָךְ, עֲלוֹהִי.

(כג) וְלֹֽא־תַעֲלֶ֥ה בְמַעֲלֹ֖ת עַל־ מִזְבְּחִ֑י אֲשֶׁ֥ר לֹא־תִגָּלֶ֥ה עֶרְוָתְךָ֖ עָלָֽיו׃

רפ״ט ◂ **וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלוֹת**: כְּשֶׁאַתָּה בוֹנֶה בֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ לֹא תַּעֲשֶׂהוּ מַעֲלוֹת מַעֲלוֹת אִשְׁתְּנוּ״שׁ בלע״ז אֶלָּא חָלוּק יִהְיֶה וּמִשָּׁפֵּעַ: **אֲשֶׁר לֹא תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ**: שֶׁעַ״י הַמַּעֲלוֹת אַתָּה צָרִיךְ לְהַרְחִיב פְּסִיעוֹתֶיךָ וְאַע״פ שֶׁאֵינוֹ גָּלוּי עֶרְוָה מַמָּשׁ שֶׁהֲרֵי כְּתִיב וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי בָד מ״מ הַרְחֶבֶת הַפְּסִיעוֹת קָרוֹב לְגִלּוּי עֶרְוָה הוּא וְאַתָּה נוֹהֵג בָּם מִנְהָג בְּזָיוֹן וַהֲרֵי דְּבָרִים ק״ו וּמַה אֲבָנִים הַלָּלוּ שֶׁאֵין בָּהֶם דַּעַת לְהַקְפִּיד עַל בְּזִיּוֹנָן אָמְרָה תּוֹרָה הוֹאִיל וְיֵשׁ בָּהֶם צוֹרֶךְ לֹא תְּנַהֵג בָּהֶם מִנְהָג בְּזָיוֹן חֲבֵרְךָ שֶׁהוּא בְּדָמוּת יוֹצְרֶךָ וּמְקַפִּיד עַל בְּזִיּוֹנוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה׃

וְחוֹמֶר וּמַה אֲבָנִים שֶׁאֵינָם רוֹאוֹת וְלֹא שׁוֹמְעוֹת וְלֹא מְדַבְּרוֹת עַ״י שֶׁמְּטִילוֹת שָׁלוֹם אָמְרָה תּוֹרָה לֹא תְּנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל הַמֵּטִיל שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין מִשְׁפָּחָה לְמִשְׁפָּחָה בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא תְּבוֹאֵהוּ פּוּרְעָנוּת׃

ספר המצוות

שיעור קיט

מל"ת קיא. רטו.

מצוה קיא הזהירנו מפדות סתם חרמי הארץ. והוא אמרו לא ימכר ולא יגאל. ולשון ספרי לא יגאל לבעלים. מה יעשה לו כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו. או יכול אע"פ שפירש לשם תלמוד לומר הוא. וכבר התבארו דיני מצוה זו בלומר שדה חרמי כהנים במסכת ערכין (דף כ"ח:) ושם נתבאר שסתם חרמים לכהנים. ושם נאמר חרמי כהנים אין להם פדיון אלא נתנין לכהן כתרומה. (שם, שם):

מצוה רטו הזהירנו מזרוע בלאים. והוא אמרו יתעלה שדך לא תזרע כלאים, ובלאי זרעים אלו לא נאסר זריעתם אלא בארץ ישראל, ומי שזרעה שם חייב מלקות דאורייתא ובחוץ לארץ מותר. וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת כלאים. (קדושים, כלאים פ"א):

היום יום

יום חמישי **כב שבט** (תש"נ)

שיעורים: חומש: יתרו, חמישי עם פירש"י.
תהלים: קו־קז.
תניא: ומאחר שרצון – בלא"ה.

עס זיינען דא צווייערליי חוקים: א) א געזעץ וועלכער שאפט לעבען ב) א געזעץ וועלכער וועט נישט באשאפען פון לעבען. מענשליכע געזעצען זיינען געשאפען פון לעבען, דערפאר זיינען זיי אין יעדער לאנד פארשידען, לויט די תנאים פון לאנד. תורת ה׳, איז דער ג־טליכער געזעץ וועלכער שאפט א לעבען. תורת ה׳ איז תורת אמת, די תורה איז אין אלע ערטער און אין אלע צייטען גלייך, תורה איז נצחית.

קיימים שני סוגים של חוקים: א) חוק שיוצר חיים. ב) חוק שנוצר מהחיים. חוקי אנוש נוצרו מתוך החיים ולכן הינם שונים בכל מדינה, ולפי התנאים שבה. תורת ה׳ היא חוקת אלקית שיוצרת חיים. תורת ה׳ היא תורת אמת, התורה שווה בכל מקום ובכל זמן; תורה היא נצחית.

לקוטי אמרים

אך העצבות

ממילי דשמיא צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה אין צריך לומר בשעת עבודה שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא בשעת עסקיו בידוע שהוא תחבולת היצר כדי להפילו אח"כ בתאוות ח"ו כנודע שאל"כ מאין באה לו עצבות אמיתית מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו. והנה בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה בת"ת או בתפלה ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה זאת ישים אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמיתית אפי' לדאגת עונות חמורים ח"ו. רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדול' ה' אשר חטא לו כדי שע"י זה יהיה לבו נשבר באמת במרירות אמיתית וכמבואר עת זו במ"א ושם נתבאר ג"כ כי מיד אחר שנשבר לבו בעתים קבועים ההם אזי יסיר העצב מלבו לגמרי ויאמין אמונה שלימה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח וזו היא השמחה האמיתית בה' הבאה אחר העצב כנ"ל:

אך העצבות ממילי דשמיא - העצבות הבאה עליו בגלל מצבו הרוחני שאינו כמו שצריך, **צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה,** - עליו לחפש עצות איך להיפטר מעצבות זו. **אין צריך לומר בשעת עבודה,** - אם העצבות באה עליו בשעה שהוא לומד או מתפלל, עליו בודאי לחפש עצות כיצד להיפטר ממנה, **שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב,** - שכן, עצבות, גם אם היא באה בגלל מעמדו ומצבו הרוחני, מפריעה בעבודת ה' שצריכה להיות בשמחה. **אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ,** - עיסוקו היום–יומי אינו בעבודת ה', בתורה וכדומה, **אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא** - בגלל ענייניו הרוחניים, **בשעת עסקיו** - בשעה שהוא מתעסק בענייניו הגשמיים – **בידוע** - ברור הדבר, **שהוא תחבולת היצר,** - המכניס אותו בעצבות כאילו בגלל ענינים רוחניים, וזאת **כדי להפילו אחר כך בתאוות חס ושלום, כנודע,** - כי, טבע הנפש לחפש לעצמה "עונג", ולא להיות נתונה ברגש של עצבות, ולכן משתדל היצר–הרע להכניס בבני ישראל נמיכות רוח, ולו בגלל ענינים רוחניים, כדי שלאחר מכן יוכל למשוך אותם לתאוות. **שאם לא כן,** - אם אין כאן השפעת היצר–הרע, **מאין באה לו עצבות אמיתית מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו.** - שכן, עצבות **אמיתית** היא התבטאות הבאה מחמת אהבת ה' ויראת ה': האהבה והפחד מהקב"ה מביאות את האדם לשברון רוח בגלל מצבו הרוחני, דבר המרחק אותו מהקב"ה. שברון רוח כזה בא לאדם כשהוא עוסק בענינים רוחניים, כשהאהבה והיראה באות אצלו לידי התבטאות, ולא בשעה שהוא עסוק בענינים גשמיים. הרי שהעצבות האמורה איננה אמיתית, כי אם תחבולת היצר–הרע – ועליו להיפטר ממנה. **והנה, בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה** - בשעה שהוא עוסק **בתלמוד תורה או בתפלה, ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה** - אלא כשהוא עסוק בענינים גשמיים, **זאת ישים אל לבו: כי אין הזמן גרמא** - אין הזמן מתאים, **כעת לעצבות אמיתית, אפילו** - לא, **לדאגת עונות חמורים חס ושלום, רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת, להתבונן בגדולת ה' אשר חטא לו, כדי שעל ידי זה יהיה לבו נשבר באמת במרירות אמיתית,** - וכפי שיוסבר להלן, מרירות היא רגש האוצרת בקרבה ‹'חיות"›, ולא עצבון סתם; **וכמבואר עת זו במקום אחר. ושם נתבאר גם כן, כי מיד אחר שנשבר לבו בעתים קבועים ההם - אזי יסיר העצב מלבו לגמרי, ויאמין אמונה שלימה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח.** - באדם קיים הבדל: אם חוטאים נגדו פעם אחת או פעמיים – בקל ימחול על כך, ואילו אם חוטאים נגדו הרבה פעמים – קשה לו למחול. אבל, הקב"ה הוא "רב לסלוח" והוא מוחל וסולח גם אם האדם חוטא נגדו הרבה פעמים. אמונה זו ובטחון זה שהקב"ה מחל לו – יוצרים באדם את רגש השמחה והחדוה: **וזו היא השמחה האמיתית בה' הבאה אחר העצב, כנזכר לעיל:** - שמעלת העצבות, היא זו בלבד, שאחריה מגיעים לשמחה גדולה יותר; הרי, שגם **בזמנים הקבועים**, ובאופן של עצבות אמיתית – עליו להשתדל לצאת מיד מאותה עצבות, ולהגיע לשמחה אמיתית. בהקשר למה שלמדנו בפרק זה, אודות ה"שמחים ביסורים", אלה שמקבלים את היסורים מתוך שמחה – מן הראוי להוסיף סיפור קצר, מהמגיד ממזריטש עם הרבי רבי זושא, זכותם תגן עלינו: יהודי אחד בא אל המגיד ממזריטש ובקשת עצה בפיו, כיצד לקבל יסורים באהבה ובשמחה. הפנה אותו המגיד ממזריטש אל תלמידו הצדיק רבי זושא מאניפאלי. כשאותו יהודי שאל ובקש עצתו של רבי זושא, הסתכל עליו רבי זושא בתמידה ואמר לו: אצלי אתה שואל, איך לקבל יסורים באהבה? – כיצד אני יכול לדעת זאת, כשאף פעם בחיי לא סבלתי יסורים... תשובה זו ענה רבי זושא, בשעה שעברו עליו יסורים רבים. ואכן, לכך באמת התכוון המגיד ממזריטש בשלחו את היהודי אל רבי זושא: רבי זושא היה כל כך שמח ביסורים, שמלכתחילה לא הרגיש שאלה הם יסורים, הוא הרגיש רק ב"טוב" שבהם. ולכן אמר שמימיו לא סבל יסורים. אלא, אחרי כל המעלות וה"טוב" שישנם ביסורים, אנו מבקשים מהשי"ת, שה"טוב" שהוא נותן לנו, יהיה – כלשונו של הרבי – "טוב **הנראה והנגלה** " – טוב שאנו יכולים לחוש אותו ולראותו בעינים שלנו.

רמב"ם ג' פרקים

הִלְכוֹת עֲרָכִים וַחֲרָמִים פֶּרֶק ח

א. בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר, בֵּית דִּין נִפְנִין לְחַפֵּשׂ וְלִבְדֹּק עַל צָרְכֵי צִבּוּר וְעַל עִנְיְנֵי הֶקְדֵּשׁוֹת; וּבוֹדְקִין עֲלֵיהֶן וְדוֹרְשִׁין וְחוֹקְרִין, וּפוֹדִין אֶת הַהֶקְדְּשׁוֹת וְאֶת הַחֲרָמִים, וְגוֹבִין אֶת הָעֲרָכִים וְאֶת הַדָּמִים מִכָּל הַחַיָּב בָּהֶן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל עֲתִיד עִם תְּרוּמַת שְׁקָלִים, לְחַזֵּק אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

ב. אֵין פּוֹדִין אֶת הַהֶקְדֵּשׁוֹת, אֶלָּא בִּשְׁלוֹשָׁה בְּקִיאִין; וְכֵן בְּשָׁגּוּבִין מִטַּלְטְלִין שֶׁמְּמַשְׁכְּנִין מֵחַיָּבֵי עֲרָכִים, שָׁמִין אוֹתָן בִּשְׁלוֹשָׁה. וּבְשֶׁמַּעֲרִיכִין בְּהֵמָה וְכֵיוֹצֵא בָּהּ מִשְּׁאֵר מִטַּלְטְלִין, שָׁמִין אוֹתָהּ בִּשְׁלוֹשָׁה.

ג. אֲבָל בְּשֶׁמַּעֲרִיכִין אֶת הַקַּרְקָעוֹת, אוֹ אִם הֶזְקִקוּ לִגְבוֹת עֶרְכֵי אָדָם מִן הַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ אֵין מַעֲרִיכִין אוֹתָן אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה, וְאֶחָד מֵהֶן כּוֹהֵן: שֶׁהֲרֵי "כֹּהֵן" (ויקרא כז,ח; ועוד שש פעמים בהמשך הפרק) כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה.

ד. וְכֵן הָאוֹמֵר דָּמַי עָלַי, אוֹ דְּמֵי פְּלוֹנִי עָלַי, אוֹ דְּמֵי יָדַי, אוֹ דְּמֵי רַגְלַי כְּשֶׁשָּׁמִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוּא שׁוֶוה, אוֹ כַּמָּה דְּמֵי יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ שָׁמִין בַּעֲשָׂרָה, וְאֶחָד מֵהֶן כּוֹהֵן.

ה. כְּשֶׁפּוֹדִין אֶת הַהֶקְדְּשׁוֹת מִיְּדֵי הַהֶקְדֵּשׁ, בֵּין שֶׁהָיוּ קַרְקָעוֹת אוֹ מִטַּלְטְלִין מַכְרִיזִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי כָּל הַבָּאִין לִפְדּוֹת. אָמַר אֶחָד הֲרֵי הֵן שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאָמַר אֶחָד בְּעֶשְׂרִים, וְאָמַר אֶחָד בִּשְׁלוֹשִׁים, וְאָמַר אֶחָד בְּאַרְבָּעִים, וְאָמַר אֶחָד בַּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שֶׁלַּחֲמִשִּׁים לְבַדּוֹ מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עֶשֶׂר, וְנוֹתְנִין אוֹתָן הַהֶקְדֵּשׁוֹת לְזֶה שֶׁנָּתַן אַרְבָּעִים; וְנִמְצָא הַהֶקְדֵּשׁ נוֹטֵל חֲמִשִּׁים, עֶשֶׂר מִזֶּה וְאַרְבָּעִים מִזֶּה.

ו. חָזַר בּוֹ אַחֲרֵי כֵּן שֶׁלָּאַרְבָּעִים מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכָסָיו עֶשֶׂר, וְנוֹתְנִין אֶת הַהֶקְדֵּשׁ לְבַעַל הַשְּׁלוֹשִׁים; וְכֵן עַד הָרִאשׁוֹן. חָזַר בּוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּתַן עֶשֶׂר מַכְרִיזִין עַל הַהֶקְדֵּשׁ פָּעַם שְׁנִיָּה, וּמוֹכְרִין אוֹתוֹ: אִם נִפְדָּה בְּפָחוּת מֵעֶשֶׂר, נִפְרָעִין מִשֶּׁלְּעֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתָר.

ז. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁחָזְרוּ זֶה אַחַר זֶה; אֲבָל אִם חָזְרוּ כֻּלָּן כְּאַחַת, מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם בְּשׁוֹוֶה. כֵּיצַד: אָמַר הָרִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי בְּעֶשֶׂר, וְאָמַר הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים, וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי בְּאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים, וְחָזַר בּוֹ הַשְּׁלִישִׁי וְהַשֵּׁנִי כְּאֶחָד נוֹתְנִין אוֹתוֹ לָרִאשׁוֹן בְּעֶשֶׂר, וּמְמַשְׁכְּנִים מִנְּכְסֵי שֵׁנִי בְּשֶׁבַע וּמִנְּכְסֵי שְׁלִישִׁי בְּשֶׁבַע; וְנִמְצָא הַהֶקְדֵּשׁ גּוֹבֶה אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים.

ח. וְכֵן אִם חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּן כְּאַחַת, וְנִמְכַּר הַהֶקְדֵּשׁ בְּשָׁלוֹשׁ מְמַשְׁכְּנִין מִנְּכְסֵי כָּל אֶחָד מִשְּׁלָשְׁתָּן שֶׁבַע סְלָעִים. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זוֹ לְעוֹלָם.

ט. הַבְּעָלִים קוֹדְמִין לְכָל אָדָם, מִפְּנֵי שְׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ; וְאֵין מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ עַל עִלּוּיָן שֶׁלִּשְׁאָר הַפּוֹדִים, אֶלָּא עַל מַה שֶּׁנּוֹתְנִין הֵן תְּחִלָּה. כֵּיצַד: אָמְרוּ הַבְּעָלִים הֲרֵי זֶה שֶׁלָּנוּ בְּעֶשְׂרִים, וּבָא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים הַבְּעָלִים קוֹדְמִין, מִפְּנֵי שְׁהֵן מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ וְנוֹתְנִין חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים.

י. בָּא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי בְּאַחַד וְעֶשְׂרִים אִם שָׁתְקוּ הַבְּעָלִים וְלֹא הוֹסִיפוּ כְּלוּם, מוֹכְרִין אוֹתוֹ לָהֶם בְּחֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים. וְאִם הוֹסִיפוּ הַבְּעָלִים עַל הָעֶשְׂרִים וְאֶחָד, אַפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת הֲרֵי אֵלּוּ נוֹתְנִין שֵׁשׁ וְעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה: אֶחָד וְעֶשְׂרִים שֶׁנָּתְנוּ מֵעַצְמָן, וְחֲמֵשׁ שְׁהֵן חַיָּבִין בּוֹ מִשּׁוּם חֹמֶשׁ הַמַּתָּן שֶׁנָּתְנוּ תְּחִלָּה.

יא. וְכֵן אִם בָּא הַשֵּׁנִי וְאָמַר הֲרֵי הוּא שֶׁלִּי בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם, וּבָא שְׁלִישִׁי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ, וּבָא רְבִיעִי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וּבָא חֲמִישִׁי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ, וְהוֹסִיפוּ הֵן עַל הָעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אַפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת כּוֹפִין אוֹתָן לִתֵּן שְׁלוֹשִׁים וּפְרוּטָה: חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה שֶׁנָּתְנוּ מֵעַצְמָן, וְחֲמֵשׁ שֶׁלְּחֹמֶשׁ שְׁהֵן חַיָּבִין בּוֹ לְפִי שְׁאֵין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ עַל עִלּוּיוֹ שֶׁלְּזֶה, אֶלָּא חֹמֶשׁ מַה שֶּׁנָּתְנוּ תְּחִלָּה מוֹסִיפִין עַל מַה שֶּׁנָּתַן הָאַחֲרוֹן אִם רָצוּ.

יב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁלֹּא שָׁמוּ הַהֶקְדֵּשׁ שְׁלוֹשָׁה מֻמְחִין; אֲבָל אִם שָׁמוּ אוֹתוֹ שְׁלוֹשָׁה מֻמְחִין, וְאָמְרוּ שֶׁהוּא שָׁוֶה מַה שֶּׁנָּתַן הָאַחֲרוֹן, וְהוֹסִיפוּ הַבָּעָלִים עַל עִלּוּיוֹ, אַפְלוּ פְּרוּטָה אַחַת הֲרֵי הֶן מוֹסִיפִין חֻמָּשׁ עַל עִלּוּיוֹ שֶׁלְּאַחֲרוֹן, וְנוֹתְנִין אֶחָד וּשְׁלוֹשִׁים וְדֵינָר וּפְרוּטָה.

יג. הֲרֵי שֶׁלֹּא נִשּׂוֹם הַהֶקְדֵּשׁ, וְנָתְנוּ הַבָּעָלִים תְּחִלָּה עֶשְׂרִים, וּבָא אַחֵרוֹן וְנָתַן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים, וְשָׁתְקוּ הַבָּעָלִים וְלֹא הוֹסִיפוּ בְּלוּם הַבָּעָלִים קוֹדְמִין: שֶׁאַף הֶן חַיָּבִין לִתֵּן חֻמָּשׁ וְעֶשְׂרִים, מִפְּנֵי הַחֻמָּשׁ. בָּא אַחֲרוֹן וְנָתַן שֵׁשׁ וְעֶשְׂרִים, הוּא קוֹדֵם; וְאִם רָצוּ הַבָּעָלִים וְהוֹסִיפוּ אַפְלוּ פְּרוּטָה, נוֹתְנִין אַחַת וּשְׁלוֹשִׁים וּפְרוּטָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ לְעוֹלָם.

יד. אֵין מַקְדִּישִׁין וְלֹא מַעֲרִיכִין וְלֹא מַחֲרִימִין בַּזְּמַן הַזֶּה שְׁאֵין שָׁם מִקְדָּשׁ בַּחֲטָאֵינוּ, כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת בִּדְקוֹ. וְאִם הִקְדִּישׁ אוֹ הֶעֱרִיךְ אוֹ הֶחֱרִים אִם הָיְתָה בְּהֵמָה, נוֹעֵל דֶּלֶת בְּפָנֶיהָ עַד שֶׁתָּמוּת מֵאֵלֶיהָ; וְאִם הָיוּ פֵּרוֹת אוֹ כֵּסוּת אוֹ כֵּלִים, מַנִּיחָן עַד שֶׁיִּרְקְבוּ; וְאִם הָיוּ מָעוֹת אוֹ כְּלֵי מַתֶּכֶת, יַשְׁלִיכֵן לַיָּם הַגָּדוֹל יָם הַמֶּלַח כְּדֵי לְאַבְּדָן.

טו. הִקְדִּישׁ אוֹ הֶחֱרִים עֶבֶד שֶׁנִּכְנַס לַמִּצְוֹת, פּוֹדֵהוּ וְיֵלְכוּ הַדָּמִים לְיָם הַמֶּלַח כְּשְׁאָר דָּמִים וַעֲרָכִים שֶׁלַּזְּמַן הַזֶּה; וְאִם הָיָה עֶבֶד גּוֹי, לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

טז. מָתַר לִפְדּוֹת הַהֶקְדֵּשׁוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה לְכַתְּחִלָּה, וְאַפְלוּ בִּפְרוּטָה; וּמַשְׁלִיךְ אֶת הַפְּרוּטָה לְיָם הַמֶּלַח. וַחֲכָמִים דָּנוּ שֶׁיִּפְדֶּה בְּאַרְבָּעָה זוּזִים אוֹ קָרוֹב לְזֶה, כְּדֵי לְפַרְסֵם הַדָּבָר. אֲבָל בִּזְמַן הַמִּקְדָּשׁ, לֹא יִפְדֶּה לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא בְּשָׁוְיוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

יז. מִי שֶׁהֶחֱרִים בַּזְּמַן הַזֶּה מְטַלְטְלִין סְתָם, הֲרֵי אֵלּוּ נִתָּנִין לַכּוֹהֲנִים הַנִּמְצָאִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. אֲבָל אִם הֶחֱרִים שָׂדֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל סְתָם, אוֹ שֶׁהֶחֱרִימָהּ לַכּוֹהֲנִים אֵינָהּ חֵרֶם: שְׁאֵין שְׂדֵה חֲרָמִים נוֹהֶגֶת, אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג. הֶחֱרִים לַכּוֹהֲנִים קַרְקַע בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְאַפְלוּ בַּזְּמַן הַזֶּה הֲרֵי הִיא כִּמְטַלְטְלִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתִנָּתֵן לַכּוֹהֲנִים.

יח. אַף עַל פִּי שֶׁהַהֶקְדֵּשׁוֹת וְהָעֲרָכִים וְהַחֲרָמִים מְצִוּוֹת, וְרָאוּי לוֹ לָאָדָם לְהַנְהִיג עַצְמוֹ בִּדְבָרִים אֵלּוּ, כְּדֵי לָבֹא יִצְרוֹ וְלֹא יִהְיֶה בִּילַי, וִיקַיֵּם מַה שֶּׁצִּוּוּ נְבִיאִים "כַּבֵּד אֶת-ה', מֵהוֹנֶךָ" (משלי ג,ט) אַף עַל פִּי כֵן, אִם לֹא הִקְדִּישׁ וְלֹא הֶעֱרִיךְ מֵעוֹלָם, אֵין בְּכָךְ בְּלוּם: הֲרֵי הַתּוֹרָה הֵעִידָה וְאָמְרָה "וְכִי תֶחְדַּל, לִנְדֹּר לֹא-יִהְיֶה בְךָ, חֵטְא" (דברים כג,כג).

יט. לְעוֹלָם לֹא יַקְדִּישׁ אָדָם וְלֹא יַעֲרִיךְ וְלֹא יַחֲרִים, כָּל נְכָסָיו; וְהָעוֹשֶׂה זֶה, עָבַר עַל דַּעַת הַכָּתוּב שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר "מִכָּל-אֲשֶׁר-לוֹ" (ויקרא כז,כח), לֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּ חֲכָמִים. וְאֵין זוֹ חֲסִידוּת, אֶלָּא שְׁטוּת שֶׁהֲרֵי זֶה מְאַבֵּד כָּל מְמוֹנוֹ, וְיִצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת; וְאֵין מְרַחֲמִין עָלָיו. וּבְזֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ חֲכָמִים, חָסִיד שׁוֹטֶה מִכְּלַל מְכֻלֵּי עוֹלָם.

כ. אֶלָּא כָּל הַמַּפְזֵר מְמוֹנוֹ בְּמִצְוֹת, אַל יְפַזֵּר יוֹתֵר מֵחֹמֶשׁ; וְיִהְיֶה כְּמוֹ שֶׁצִּוּוּ נְבִיאִים "מְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט" (ראה תהילים קיב,ה) בֵּין בְּדִבְרֵי עוֹלָם בֵּין בְּדִבְרֵי תּוֹרָה. אַפְלוּ בַּקָּרְבָּנוֹת שֶׁאָדָם חַיָּב בָּהֶן הֲרֵי חָסָה תּוֹרָה עַל הַמָּמוֹן וְאָמְרָה, שֶׁיָּבִיא כְּפִי מִסַּת יָדוֹ; קַל וְחֹמֶר לַדְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בָּהֶן, אֶלָּא מֵחֲמַת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא יִנְדֹּר אֶלָּא כָּרָאוּי לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר "אִישׁ, כְּמַתְּנַת יָדוֹ, כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ" (דברים טז,יז).

בָּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן. נִגְמַר סֵפֶר שִׁשִּׁי, בְּעֶזְרַת שַׁדַּי. וּמִנְיַן פְּרָקִים שֶׁלְּסֵפֶר זֶה, שְׁלוֹשָׁה וְאַרְבָּעִים: הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת, שְׁנֵים עָשָׂר פְּרָקִים; הִלְכוֹת נְדָרִים, שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר פְּרָקִים; הִלְכוֹת נְזִירוּת, עֶשְׂרֵה פְּרָקִים; הִלְכוֹת עֲרָכִים וַחֲרָמִים, שְׁמוֹנָה פְּרָקִים.

בְּשֵׁם ה', אֵל עוֹלָם (בראשית כא,לג).

תְּהִי-יָדְךָ לְעָזְרֵנִי: כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי (תהילים קיט,קעג).

סֵפֶר שְׁבִיעִי וְהוּא סֵפֶר זְרָעִים

הִלְכוֹתָיו שָׁבַע, וְזֶה הוּא סִדּוּרָן: הִלְכוֹת כִּלְאַיִם, הִלְכוֹת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים, הִלְכוֹת תְּרוּמוֹת, הִלְכוֹת מַעַשְׂרוֹת, הִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנָטַע רְבָעִי, הִלְכוֹת בִּכּוּרִים וּשְׁאָר מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה שֶׁבַּגְּבוּלִין, הִלְכוֹת שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל.

הִלְכוֹת כִּלְאַיִם. יֵשׁ בִּכְלָלָן חָמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) שֶׁלֹּא לִזְרֹעַ זְרָעִים כִּלְאַיִם; (ב) שֶׁלֹּא לִזְרֹעַ תְּבוּאָה אוֹ יָרָק בַּכֶּרֶם; (ג) שֶׁלֹּא לְהַרְבִּיעַ בְּהֵמָה כִּלְאַיִם; (ד) שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בִּכְלְאֵי בְהֵמָה כְּאֶחָד; (ה) שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ כִּלְאַיִם.

הִלְכוֹת מַתְּנוֹת עֲנִיִּים. יֵשׁ בִּכְלָלָן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת שֶׁבַע מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) לְהַנִּיחַ פֵּאָה; (ב) שֶׁלֹּא יִכְלֶה הַפֵּאָה; (ג) לְהַנִּיחַ לָקֶט; (ד) שֶׁלֹּא יְלַקֵּט הַלָּקֶט; (ה) לַעֲזֹב עוֹלֵלוֹת בַּכֶּרֶם; (ו) שֶׁלֹּא יְעוֹלֵל הַכֶּרֶם; (ז) לַעֲזֹב פֶּרֶט הַכֶּרֶם; (ח) שֶׁלֹּא יְלַקֵּט פֶּרֶט הַכֶּרֶם; (ט) לְהַנִּיחַ הַשִּׁכְחָה; (י) שֶׁלֹּא יָשׁוּב לָקַחַת הַשִּׁכְחָה; (יא) לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר עֲנִיִּים; (יב) לִתֵּן צְדָקָה בְּמִסַּת יָדוֹ; (יג) שֶׁלֹּא יְאַמֵּץ לְבָבוֹ עַל הֶעָנִי.

הִלְכוֹת תְּרוּמוֹת. יֵשׁ בִּכְלָלָן שְׁמוֹנָה מִצְוֹת שְׁתַּיִם מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה; (ב) לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר; (ג) שֶׁלֹּא יַקְדִּים תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת זֶה לְזֶה, אֶלָּא יַפְרִישׁ עַל הַסֵּדֶר; (ד) שֶׁלֹּא יֹאכַל זָר תְּרוּמָה; (ה) שֶׁלֹּא יֹאכַל אַפְלוּ תּוֹשָׁב כּוֹהֵן אוֹ שְׂכִירוֹ תְּרוּמָה; (ו) שֶׁלֹּא יֹאכַל עֶרֶל תְּרוּמָה; (ז) שֶׁלֹּא יֹאכַל כּוֹהֵן טָמֵא תְּרוּמָה; (ח) שֶׁלֹּא תֹּאכַל חֻלָּה תְּרוּמָה, וְלֹא מוּדָּם מִן הַקֳּדָשִׁים.

הִלְכוֹת מַעֲשֵׂר. מִצְוַת עֲשֵׂה אַחַת וְהִיא לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִשְּׁנֵי הַזְּרִיעָה, וְלִתְּנוֹ לַלְוִיִּם.

הִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי. יֵשׁ בִּכְלָלָן תֵּשַׁע מִצְוֹת שָׁלוֹשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי; (ב) שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא דָּמָיו בִּשְׁאָר צָרְכֵי הָאָדָם, חוּץ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְסִיכָה; (ג) שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ בְּטֻמְאָה; (ד) שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ בַּאֲנִינוּת; (ה) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁלְּדָגָן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם; (ו) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַעֲשַׂר תִּירוֹשׁ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם; (ז) שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַעֲשַׂר יִצְהָר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם; (ח) לִהְיוֹת נָטַע רְבָעִי כֻּלּוֹ קֹדֶשׁ, וְדִינוֹ לֶהֱאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם לִבְעָלָיו כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְכָל דָּבָר; (ט) לְהִתְוַדּוֹת וְדוּי הַמַּעֲשֵׂר.

הִלְכוֹת בִּכּוּרִים עִם שְׁאָר מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה שֶׁבַּגְּבוּלִין. יֵשׁ בִּכְלָלָן תֵּשַׁע מִצְוֹת שְׁמוֹנָה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַחַת מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) לְהַפְרִישׁ בִּכּוּרִים מִן הַשִּׁבְעָה מִינִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן אֶרֶץ חִטָּה וְשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ; (ב) לְהָבִיא הַבִּכּוּרִים בְּכֵלִים; (ג) לְקָרוֹת עֲלֵיהֶן; (ד) לְהַפְרִישׁ חַלָּה לַכּוֹהֵן; (ה) לָתֵת זְרוֹעַ וּלְחָיַיִם וְקֵבָה לַכּוֹהֵן; (ו) לִתֵּן לוֹ רֵאשִׁית הַגֵּז; (ז) לִפְדּוֹת בְּכוֹר הַבֵּן וְלִתֵּן פִּדְיוֹנוֹ לַכּוֹהֵן; (ח) לִפְדּוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר וְלִתֵּן פִּדְיוֹנוֹ לַכּוֹהֵן; (ט) לַעֲרֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא רָצָה לִפְדּוֹתוֹ.

הִלְכוֹת שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל. יֵשׁ בִּכְלָלָן שְׁתַּיִם וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת תֵּשַׁע מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרָטָן: (א) שֶׁתִּשָּׁבֵת הָאָרֶץ מִמְּלַאכְתָּהּ בַּשְּׁבִיעִית; (ב) שֶׁלֹּא יַעֲבֹד עֲבוֹדַת הָאָרֶץ בְּשָׁנָה זוֹ; (ג) שֶׁלֹּא יַעֲבֹד עֲבוֹדַת הָאִילָן בְּשָׁנָה זוֹ; (ד) שֶׁלֹּא יִקְצֹר הַסָּפִיחַ כְּנֶגֶד הַקּוֹצְרִים; (ה) שֶׁלֹּא יִבְצֹר הַנְּזִירִים כְּנֶגֶד הַבּוֹצְרִים; (ו) שֶׁיַּשְׁמִיט מַה שֶּׁתּוֹצִיא הָאָרֶץ; (ז) שֶׁיַּשְׁמִיט כָּל הַלָּוָאתוֹ; (ח) שֶׁלֹּא יִגֹּשׁ וְלֹא יִתְבַּע הַלְוָוֶה; (ט) שֶׁלֹּא יִמָּנַע מִלְּהַלְווֹת קֹדֶם הַשְּׁמִטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאבַד מְמוֹנוֹ; (י) לִסְפֹּר שָׁנִים שֶׁבַע שֶׁבַע; (יא) לְקַדֵּשׁ שְׁנַת חֲמִשִּׁים; (יב) לְתָקְעַ בַּשּׁוֹפָר בָּעֲשִׂירִי לְתִשְׁרֵי כְּדֵי לָצֵאת עֲבָדִים חָפְשִׁי; (יג) שֶׁלֹּא תֵּעָבֵד אַדְמָה בְּשָׁנָה זוֹ; (יד) שֶׁלֹּא יִקְצֹר סְפִיחֶיהָ כְּנֶגֶד הַקּוֹצְרִים; (טו) שֶׁלֹּא יִבְצֹר נְזִירֶיהָ כְּנֶגֶד הַבּוֹצְרִים; (טז) לִתֵּן גְּאֻלָּה לָאָרֶץ בְּשָׁנָה זוֹ, וְהוּא דִּין שְׂדֵה אֲחֻזָּה וּשְׂדֵה מִקְנָה; (יז) שֶׁלֹּא תִמָּכֵר הָאָרֶץ לְצְמִיתוּת; (יח) דִּין בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה; (יט) שֶׁלֹּא יִנְחַל כָּל שֵׁבֶט לֵוִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא נוֹתְנִין לָהֶן עָרִים מַתָּנָה לָשֶׁבֶת בָּהֶן; (כ) שֶׁלֹּא יִקַּח שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק בַּבִּזָּה; (כא) לִתֵּן לַלְוִיִּים עָרִים לָשֶׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם; (כב) שֶׁלֹּא יִמָּכֵר מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם, אֶלָּא גּוֹאֲלִין לְעוֹלָם בֵּין לִפְנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל.

נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹות הַנִּכְלָלוֹת בְּסֵפֶר זֶה, שֶׁבַע וְשִׁשִּׁים מֵהֶן שְׁלוֹשִׁים מִצְוֹות עֲשֵׂה, וְשֶׁבַע וּשְׁלוֹשִׁים מִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה.

הִלְכוֹת כִּלְאַיִם

יֵשׁ בִּכְלָלָן חָמֵשׁ מִצְוֹות לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פִּרְטָן: (א) שֶׁלֹּא לִזְרֹעַ זְרָעִים כִּלְאָיִם; (ב) שֶׁלֹּא לִזְרֹעַ תְּבוּאָה אוֹ יָרָק בַּכֶּרֶם; (ג) שֶׁלֹּא לְהַרְבִּיעַ בְּהֵמָה כִּלְאָיִם; (ד) שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בִּכְלְאֵי בְּהֵמָה כְּאָחָד; (ה) שֶׁלֹּא לִלְבֹּשׁ כִּלְאָיִם. וּבְאוּר מִצְוֹות אֵלּוּ בְּפְרָקִים אֵלּוּ.

הִלְכוֹת כִּלְאַיִם פֶּרֶק א

א. הַזּוֹרֵעַ שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים כְּאֶחָד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לוֹקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר "שָׂדְךָ לֹא-תִזְרַע כִּלְאָיִם" (ויקרא יט,יט); וְאֶחָד הַזּוֹרֵעַ, אוֹ הַמְנַכֵּשׁ, אוֹ הַמְחַפֶּה בְּגוֹן שֶׁהָיְתָה חִטָּה אַחַת מְנָחִין עַל הָאָרֶץ, וְחִפָּה אוֹתָן בָּעָפָר, וַעֲדָשָׁה אַחַת מְנָחִין עַל הָאָרֶץ, וְחִפָּה אוֹתָן בָּעָפָר, בֵּין בְּיָדוֹ בֵּין בְּרַגְלוֹ בֵּין בִּכְלִי הֵרֵי זֶה לוֹקֶה. וְאֶחָד הַזּוֹרֵעַ בָּאָרֶץ, אוֹ בַּעֲצִיץ נָקוּב; אֲבָל הַזּוֹרֵעַ בַּעֲצִיץ שְׁאֵינוֹ נָקוּב, מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת.

ב. אָסוּר לִזְרֹעַ כִּלְאַיִם לַגּוֹי, וּמֻתָּר לוֹמַר לַגּוֹי לִזְרֹעַ לוֹ כִּלְאֵי זְרָעִים. וְאָסוּר לָאָדָם לְקַיֵּם כִּלְאֵי זְרָעִים בְּשָׂדֵהוּ, אֲלָא עוֹקֵר אוֹתָן; וְאִם קַיֵּם, אֵינוֹ לוֹקֶה. וּמֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל לִזְרֹעַ כִּלְאֵי זְרָעִים בְּיָדוֹ, בְּחוּצָה לָאָרֶץ; וְאַפִלּוּ לְעָרַב הַזְּרָעִים לְכַתְּחִלָּה, וּלְזָרְעָן בְּחוּצָה לָאָרֶץ מֻתָּר. וּדְבָרִים אֵלּוּ, דִּבְרֵי קַבָּלָה.

ג. אֵין אָסוּר מְשׂוֹם כִּלְאֵי זְרָעִים, אֲלָא זְרָעִים הָרְאוּיִין לְמַאֲכַל אָדָם; אֲבָל עֲשָׂבִים הַמָּרִים, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן מִן הָעִיקָּרִין שְׁאֵינָן רְאוּיִין אֲלָא לִרְפוּאָה, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים.

ד. כִּלְאֵי הָאִילָנוֹת, הֵרֵי הֵם בִּכְלַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "שָׂדְךָ לֹא-תִזְרַע כִּלְאָיִם" (ויקרא יט,יט). כֵּיצַד: הַמַּרְכִּיב אִילָן בְּאִילָן, כְּגוֹן שֶׁהִרְכִּיב יֶחוּר שֶׁלְּתַפּוּחַ בְּאֶתְרוֹג, אוֹ אֶתְרוֹג בְּתַפּוּחַ הֵרֵי זֶה לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מָקוֹם, בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לָאָרֶץ; וְכֵן הַמַּרְכִּיב יָרָק בְּאִילָן, אוֹ אִילָן בְּיָרָק לוֹקֶה בְּכָל מָקוֹם. וְאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַנִּיחַ הַגּוֹי שֶׁיַּרְכִּיב לוֹ אִילָנוֹ כִּלְאַיִם.

ה. וּמֻתָּר לִזְרֹעַ זְרָעִים וְזֶרַע אִילָן, כְּאֶחָד; וְכֵן מֻתָּר לְעָרֵב זַרְעֵי אִילָנוֹת וּלְזָרְעָן, כְּאֶחָד שְׁאֵין לָךְ כִּלְאַיִם בָּאִילָנוֹת, אֲלָא הַרְכָּבָה בִּלְבָד.

ו. הַזּוֹרֵעַ זְרָעִים כִּלְאַיִם, וְכֵן הַמַּרְכִּיב אִילָנוֹת כִּלְאַיִם אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לוֹקֶה הֵרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין בַּאֲכִילָה, וְאַפִלּוּ לְזֶה שֶׁעָבַר וּזְרָעָן: שֶׁלֹּא נֶאֱסַר אֶלָּא זְרִיעָתָן בִּלְבָד. וּמֻתָּר לִטַּע יֶחוּר מִן הָאִילָן שֶׁהֶרְכַּב כִּלְאַיִם, וְלִזְרֹעַ מִזֶּרַע הַיֶּרֶק שֶׁהֶרְכַּב כִּלְאַיִם.

ז. הַזְּרָעוֹנִים נֶחְלָקִין לִשְׁלוֹשָׁה חֲלָקִים: הָאֶחָד מֵהֶן, הוּא הַנִּקְרָא תְּבוּאָה; וְהִיא חֲמִשָּׁה מִינִין הַחִטִּים, וְהַכֻּסְמִין, וְהַשְּׂעוֹרִין, וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, וְהַשִּׁיפוֹן.

ח. וְהַשֵּׁנִי מֵהֶן, הוּא הַנִּקְרָא קָטְנִיּוֹת; וְהֵן כָּל זְרָעִים הַנֶּאֱכָל לָאָדָם, חוּץ מִן הַתְּבוּאָה כְּגוֹן הַפּוֹל, וְהָאֲפוּנִים, וְהָעֲדָשִׁים, וְהַדֹּחַן, וְהָאֹרֶז, וְהַשֻּׁמְשְׁמִין, וְהַפַּרְגִּין, וְהַסָּפִיר, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן.

ט. וְהַשְּׁלִישִׁי מֵהֶן, הוּא הַנִּקְרָא זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה; וְהֵן שֶׁאָר הַזְּרָעוֹנִים שֶׁאֵינָן לְמַאֲכַל אָדָם, וְהַפְּרִי שֶׁלְּאוֹתוֹ הַזֶּרַע מַאֲכַל אָדָם כְּגוֹן זֶרַע הַבְּצָלִים וְהַשּׁוּמִין, וְזֶרַע הֶחָצִיר וְהַקֻּצָּח, וְזֶרַע לֶפֶת, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן; וְזֶרַע פִּשְׁתָּן, הֲרֵי הוּא בִּכְלַל זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה.

י. כְּשֶׁיִּזְרְעוּ כָּל מִינֵי זֵרְעוֹנִים אֵלּוּ, וְיִצְמְחוּ נִקְרָא הַצֶּמַח כֻּלּוֹ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִכַּר הַזֶּרַע דֶּשֶׁא, וְנִקְרָא יֶרֶק. וְיֵשׁ מִזֵּרְעוֹנֵי גִּנָּה זֵרְעוֹנִים שֶׁדַּרְכָּן לִזְרֹעַ מֵהֶן שָׂדוֹת, כְּגוֹן הַפִּשְׁתָּן וְהַחַרְדָּל; וְאֵלּוּ הֶן הַנִּקְרָאִים מִינֵי זְרָעִים.

יא. וְיֵשׁ מִזֵּרְעוֹנֵי גִּנָּה זְרָעִים שְׁאֵין דַּרְכָּן בְּנֵי אָדָם לִזְרֹעַ מֵהֶם אֶלָּא עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת קְטַנּוֹת, כְּגוֹן הַלֶּפֶת וְהַצְּנוֹן וְהַתִּרְדִּים וְהַבְּצָלִים וְהַכֻּסְבָּר וְהַכַּרְפַּס וְהַמָּרוֹר וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן; וְאֵלּוּ הֶן הַנִּקְרָאִים מִינֵי יְרָקוֹת.

הִלְכוֹת כִּלְאַיִם פֶּרֶק ב

א. זֶרַע שֶׁנִּתְעָרַב בּוֹ זֶרַע אַחֵר אִם הָיָה אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, כְּגוֹן סְאָה שֶׁלְּחִטִּים שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּשָׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים סְאָה שֶׁלְּשְׂעוֹרִים הֵרֵי זֶה אָסוּר לִזְרֹעַ אֶת הַמְעֹרָב, עַד שֶׁיְּמַעֵט הַחִטִּין אוֹ יוֹסִיף עַל הַשְּׂעוֹרִים; וְאִם זָרַע, לוֹקֶה. וְכָל שְׁהוּא כִּלְאַיִם עִם הַזֶּרַע, מִצְטָרֵף לְאֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

ב. כֵּיצַד: שָׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים סְאָה שֶׁלְּחִטִּים, שֶׁנִּתְעָרַב בָּהּ שְׁנֵי קַבִּין שְׂעוֹרִים, וּשְׁנֵי קַבִּין עֲדָשִׁים, וּשְׁנֵי קַבִּין פּוֹלִים הֵרֵי זֶה לֹא יִזְרַע הַכֹּל, עַד שֶׁיְּמַעֵט סְאָה שֶׁלַּתַּעֲרֹבֶת, וְיָבֹר מִקְצָתָהּ אוֹ יוֹסִיף עַל הַחִטִּים: שֶׁהַשְּׂעוֹרִים וְהָעֲדָשִׁים וְהַפּוֹל, כֻּלָּם כִּלְאַיִם עִם הַחִטִּים.

ג. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁנִּתְעָרְבוּ מִינֵי תְּבוּאָה זֶה בְּזֶה, אוֹ מִינֵי קָטְנִיּוֹת זֶה בְּזֶה, אוֹ שֶׁנִּתְעָרְבָה תְּבוּאָה בְּקָטְנִיּוֹת, אוֹ קָטְנִיּוֹת בִּתְבוּאָה. אֲבָל זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה שֶׁנִּתְעָרַב אֶחָד מֵהֶן בִּתְבוּאָה אוֹ בְּקָטְנִיּוֹת, שֶׁעִוְּרָן אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִמַּה שֶּׁזּוֹרְעִין בְּבֵית סְאָה מֵאוֹתוֹ הַמִּין: אִם נִתְעָרַב בִּסְאָה שֶׁלִּתְבוּאָה אוֹ קָטְנִית לֹא יִזְרַע, עַד שֶׁיְּמַעֵט אוֹ יוֹסִיף עַל הַתְּבוּאָה.

ד. כֵּיצַד: חַרְדָּל שֶׁנִּתְעָרַב בִּתְבוּאָה, וַהֲרֵי הַחַרְדָּל זוֹרְעִין מִמֶּנּוּ קַב בְּכָל בֵּית סְאָה אִם נִתְעָרַב מִמֶּנּוּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה מִן הַקַּב בִּסְאָה שֶׁלִּתְבוּאָה אוֹ שֶׁלְּקָטְנִיּוֹת, חַיָּב לְמַעֵט; וְכֵן אִם הָיָה מִין זֶה מִזֶּרְעוֹנֵי גִּנָּה זוֹרְעִין מִמֶּנּוּ סָאתַיִם בְּכָל בֵּית סְאָה אִם נִתְעָרַב מִמֶּנּוּ חֲצִי קַב בְּכָל סְאָה שֶׁלִּתְבוּאָה אוֹ שֶׁלְּקָטְנִית, יְמַעֵט. לְפִיכָךְ תְּבוּאָה שֶׁנִּתְעָרַב בָּהּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אִם הָיָה שְׁלֹשֶׁת רְבָעִים בְּכָל סְאָה, הֲרֵי זֶה יְמַעֵט; וְאִם לָאו, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֵט: לְפִי שֶׁבֵּית סְאָה זוֹרְעִין בּוֹ שָׁלוֹשׁ סְאִים זֶרַע פִּשְׁתָּן. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ, מְשַׁעֲרִים בְּכָל הַזְּרָעִים הָאֲחֵרִים.

ה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לְעָרֵב, וּבְשֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן לִזְרֹעַ הַשֵּׁנִי מִינִין שֶׁנִּתְעָרְבוּ. אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְעָרֵב זֶרַע בְּזֶרַע אַחֵר, אוֹ לִזְרֹעַ הַשֵּׁנִי מִינִין אַפִלּוּ הָיְתָה חִטָּה אַחַת בְּתוֹךְ בֶּרִי שֶׁלִּשְׂעוֹרִים, אֲסוּרָה לִזְרֹעָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.

ו. הַזּוֹרֵעַ שָׂדֵהוּ מִין מִן הַמִּינִין, וּכְשֶׁצָּמַח רָאָה בּוֹ כִּלְאַיִם אִם הָיָה הַמִּין הָאַחֵר אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בַּשָּׂדֶה הֲרֵי זֶה יִלַּקֵט, עַד שֶׁיְּמַעֲטֶנּוּ, מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, שֶׁמָּא יֹאמְרוּ כִּלְאַיִם זָרַע בְּכַוָּנָה: בֵּין שֶׁהָיָה הַמִּין הָאַחֵר שֶׁצָּמַח תְּבוּאָה וְקָטְנִית בִּתְבוּאָה וְקָטְנִית וּבְזֶרַע וְקָטְנִית, אוֹ זֶרַע גִּנָּה בִּתְבוּאָה וְקָטְנִית וּבְזֶרַע גִּנָּה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַעֲטוֹ.

ז. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לַחֲשֹׁד; אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהַדְּבָרִים מַרְאִין שְׁאֵין זֶה מִדַּעְתּוֹ שֶׁלְּבַעַל הַשָּׂדֶה, אֲלָא מֵאֵלֵיהֶן עָלוּ אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמַעֵט. כֵּיצַד: כְּגוֹן תְּבוּאָה שֶׁעָלוּ בָּהּ סְפִיחֵי אִסְטִיס, וְתִלְתָּן שֶׁזְּרָעָהּ לְמַאֲכַל אָדָם שֶׁעָלוּ בָּהּ מִינֵי עֲשָׂבִים שֶׁזֶּה מַפְסִיד הוּא. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וּבְמַה יִוָּדַע שֶׁהַתִּלְתָּן זְרוּעָה לְמַאֲכַל אָדָם בְּשֶׁהָיְתָה זְרוּעָה עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת, וְעָשָׂה לָהּ גְּבוּל סָבִיב.

ח. וְכֵן מָקוֹם הַגַּרְנוֹת שֶׁעָלוּ בּוֹ מִינֵי הַרְבֵּה, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לַעְקֹר שֶׁהֲרֵי הַדָּבָר יָדוּעַ, שְׁאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיְּצַמַּח צֶמַח בִּמְקוֹם הַגַּרְנוֹת; וְאִם הֵסִיר מִקְצָתָן אוֹמְרִין לוֹ עֲקֹר הַכֹּל חוּץ מִמִּין אֶחָד, שֶׁהֲרֵי גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּקִיּוּם הַשְּׁאָר.

ט. אֵין נוֹטְעִין יְרָקוֹת בְּתוֹךְ סְדָן שֶׁלִּשְׁקָמָה, וְכַיּוֹצֵא בָּהּ. הַטּוֹמֵן אֲגֻדַּת לֶפֶת וּצְנוֹן וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן תַּחַת הָאִילָן, אַפִלּוּ תַּחַת הַגֶּפֶן אִם הָיוּ מִקְצַת הָעַלִּין מְגֻלִּין, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ: שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַשְׁרָשָׁתָן. וְאִם אֵינָן אֲגֻדָּה, אוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ הָעַלִּין מְגֻלִּין חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם.

י. שָׂדֶה שֶׁהָיְתָה זְרוּעָה, וְקָצַר הַזֶּרַע, וְנִשְׁאֲרוּ הָעִיקָּרִין בָּאָרֶץ אַף עַל פִּי שְׁאֵינָן מוֹצִיאִין צֶמַח אֲלָא אַחַר כַּמָּה שָׁנִים לֹא יִהְיֶה זוֹרֵעַ בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה מִין אַחֵר, עַד שֶׁיַּעְקֹר הָעִיקָּרִין.

יא. הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה חִטִּים, וְנִמְלַךְ לִזְרָעָהּ שְׂעוֹרִים קֹדֶם שֶׁיְּצַמְּחוּ הַחִטִּים יַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁיִּפָּסְדוּ הַחִטִּים וְיִתְלִיעוּ בָּאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁלוֹשָׁה יָמִים אִם הָיְתָה שָׂדֵהוּ רָוָה; וְאַחַר כָּךְ יַהְפֹּךְ אוֹתָן בַּמַּחֲרֵשָׁה, וְיִזְרַע הַמִּין הָאַחֵר. וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַהְפֹּךְ אֶת כֻּלָּהּ, עַד שֶׁלֹּא תִּשָּׁאֵר חִטָּה שֶׁלֹּא נֶעְקְרָה אֲלָא

חוֹרֵשׁ אֶת הַשָּׂדֶה, בְּדֶרֶךְ שֶׁחוֹרְשִׁין אוֹתָהּ קֹדֶם הַמָּטָר בְּדֵי שֶׁתִּרָוֶה.

יב. צָמְחוּ הַחִטִּים, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ לְזָרְעָהּ שְׂעוֹרִים יַהְפֹּךְ וְאַחַר כָּךְ יִזְרַע; וְאִם הוֹרִיד בְּהֶמְתּוֹ לְתוֹכָהּ, וְקִרְקְמָה אֶת הַצּוֹמֵחַ הֲרֵי זֶה מֻתָּר לִזְרֹעַ שָׁם מִין אַחֵר.

יג. בְּאֶחָד בַּאֲדָר, מְשַׁמְּעִין עַל הַבִּכְאִים; וְכָל אָדָם יוֹצֵא לִגְנָּתוֹ וּלְשָׂדֵהוּ, וּמְנַקִּין אוֹתָן מִן הַבִּכְאִים. וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, יוֹצְאִים שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין, וּמְסַבְּבִים לִבְדֹּק. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹקְרִין וּמַשְׁלִיכִין, וְהָיוּ בַּעֲלֵי בָּתִּים שְׂמֵחִים שֶׁמְּנַקִּין לָהֶן שְׁדוֹתֵיהֶן. הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיוּ מַפְקִירִין אֶת כָּל הַשָּׂדֶה שֶׁמָּצְאוּ בָּהּ כִּלְאַיִם וְהוּא שֶׁיִּמְצְאוּ בָּהּ מִין, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה; אֲבָל פָּחוּת מִכָּאן, לֹא יִגְעוּ בָּהּ.

יד. וְחוֹזְרִין שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין בְּחֻלּוֹ שֶׁלַּמּוֹעֵד הַפֶּסַח, לִרְאוֹת הָאָפִיל שָׁיָּצָא. וְכִלְאַיִם שֶׁהֵנֵצוּ, אֵין מַמְתִּינִים לָהֶן אֶלָּא יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן מִיָּד; וּמַפְקִירִין אֶת כָּל הַשָּׂדֶה, אִם יֵשׁ בָּהּ אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה.

רמב"ם פרק אחד

הִלְכוֹת מְכִירָה פֶּרֶק יא

א. הַמַּקְנֶה, בֵּין קַרְקַע בֵּין מִטַּלְטְלִין, וְהִתְנָה תְּנָאִין שֶׁאִפְשָׁר לְקַיְּמָן, בֵּין שֶׁהִתְנָה הַמַּקְנֶה בֵּין שֶׁהִתְנָה הַקּוֹנֶה אִם נִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִין, נִקְנָה הַדָּבָר שֶׁהֻקְנָה; וְאִם לֹא נִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִי, לֹא קָנָה. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ מִשְׁפְּטֵי הַתַּנָּאִים בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת.

ב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁקָּנָה בְּדֶרֶךְ מִן הַדְּרָכִים שֶׁקּוֹנִין בָּהֶן, וַהֲרֵי יֵשׁ עָלָיו לְקַיֵּם אֶת הַתְּנָאי. אֲבָל אִם לֹא קָנָה עַתָּה, וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁאִם יִתְקַיְּמוּ תְּנָאי זֶה יִקְנֶה, וְאִם לֹא יִתְקַיְּמוּ לֹא יִקְנֶה אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְקַיְּמוּ הַתְּנָאי, לֹא קָנָה: שֶׁזּוֹ אַסְמַכְתָּא הִיא, שֶׁהֲרֵי סָמַךְ קִנְיָתוֹ לַעֲשׂוֹת כָּךְ וְכָךְ; וְכָל אַסְמַכְתָּא אֵינָהּ קוֹנָה, שֶׁהֲרֵי לֹא גָּמַר בְּלִבּוֹ לְהַקְנוֹתוֹ.

ג. כֵּיצַד: הַמּוֹכֵר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ אוֹ נָתַנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה עַל תְּנַאי שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ לִירוּשָׁלַיִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְהִחְזִיק זֶה בַּבַּיִת מֵעַתָּה הֲרֵי זֶה קָנָה, בְּשֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ לִירוּשָׁלַיִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם; וְאִם עָבַר אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלֹא הָלַךְ, לֹא קָנָה.

ד. אֲבָל אִם הִתְנָה וְאָמַר לוֹ אִם תֵּלֵךְ עִמִּי לִירוּשָׁלַיִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אוֹ אִם תָּבִיא לִי דָּבָר פְּלוֹנִי, אֶתֵּן לָךְ בַּיִת זֶה, אוֹ אֶמְכְּרֶנּוּ לָךְ בְּכָךְ וְכָךְ, וְהָלַךְ עִמּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אוֹ הֵבִיא לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִחְזִיק בַּבַּיִת אַחַר שֶׁקִּיַּם הַתְּנָאי לֹא קָנָה, שֶׁזּוֹ הִיא אַסְמַכְתָּא. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

ה. לְפִיכָךְ הַנּוֹתֵן עֵרָבוֹן לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ אִם אֲנִי אֶחְזֹר בָּךְ עֵרְבוֹנִי מָחוּל לָךְ, וְהַלָּה אוֹמֵר וְאִם אֲנִי אֶחְזֹר בָּךְ אֶכְפֹּל לָךְ עֵרְבוֹנָךְ אִם חָזַר בּוֹ הַלּוֹקֵחַ קָנָה זֶה אֶת הָעֵרָבוֹן, שֶׁהֲרֵי הוּא תַּחַת יָדוֹ; וְאִם חָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְכִפֹּל הָעֵרָבוֹן, שֶׁזּוֹ אַסְמַכְתָּא וַעֲדַיִן לֹא קָנָה.

ו. וְכֵן מִי שֶׁפָּרַע מִקְצַת חוֹבוֹ, וְהִשְׁלִישׁ אֶת הַשְּׁטָר וְאָמַר לוֹ אִם לֹא נָתַתִּי לָךְ מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי, תֵּן לוֹ אֶת שְׁטָרוֹ, וְהִגִּיעַ זְמָן, וְלֹא נָתַן לֹא יִתֵּן הַשָּׁלִישׁ אֶת הַשְּׁטָר, שֶׁזּוֹ אַסְמַכְתָּא הִיא.

ז. וְכֵן כָּל הַתְּנָאִין שֶׁמַּתְנִין בְּנֵי אָדָם בֵּינֵיהֶן, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּעֵדִים וּבַשְּׁטָר, אִם יִהְיֶה כָּךְ אוֹ אִם תַּעֲשֶׂה כָּךְ אֶתֵּן לָךְ מָנֶה אוֹ אֶקְנֶה לָךְ בַּיִת זֶה, וְאִם לֹא יִהְיֶה אוֹ אִם לֹא תַּעֲשֶׂה לֹא אֶקְנֶה לָךְ וְלֹא אֶתֵּן לָךְ אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה אוֹ שֶׁהָיָה הַדָּבָר, לֹא קָנָה: שֶׁכָּל הָאוֹמֵר אִם יִהְיֶה אוֹ אִם לֹא יִהְיֶה לֹא גָּמַר וְהַקְּנָה, שֶׁהֲרֵי דַּעְתּוֹ עֲדַיִן סוֹמֶכֶת שֶׁמָּא יִהְיֶה אוֹ שֶׁמָּא לֹא יִהְיֶה.

ח. כָּל הָאוֹמֵר קִנֵּה מֵעַכְשָׁו אֵין כָּאן אַסְמַכְתָּא כְּלָל, וְקָנָה: שֶׁאִלּוּ לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ, לֹא הִקְנָהוּ מֵעַכְשָׁו. כֵּיצַד: אִם בָּאתִי מִכָּאן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי, קִנֵּה בַּיִת זֶה מֵעַכְשָׁו, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ עַל כָּךְ הֲרֵי זֶה קָנָה, אִם בָּא בְּתוֹךְ הַזְּמָן שֶׁקָּבַע. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

ט. מִי שֶׁמָּכַר חֲצֵרוֹ אוֹ שָׂדֵהוּ, וּפֵרַשׁ בְּשָׁעַת מְכִירָה שֶׁהוּא מוֹכֵר בְּדֵי לֵילֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי, אוֹ מִפְּנֵי הַמָּטָר שֶׁנִּמְנָע, כְּדֵי לְקִנּוֹת חִטִּים בִּדְמֵי חֲצֵרוֹ הֲרֵי זֶה כְּמוֹכֵר עַל תְּנַאי.

י. לְפִיכָךְ אִם יָרַד הַמָּטָר אַחַר שֶׁמָּכַר, אוֹ בָּאוּ חִטִּין וְהוּזְלוּ, אוֹ נִמְנַע הַדֶּרֶךְ לֵילֵךְ לְאוֹתָהּ הָאָרֶץ, אוֹ שֶׁלֹּא נִסְתַּיֵּעַ לַעֲלוֹת אוֹ לִקְנוֹת הַחִטִּים הֲרֵי זֶה מַחְזִיר אוֹתָן הַדָּמִים, וְתַחְזֹר לוֹ קַרְקָעוֹ: שֶׁהֲרֵי פֵּרַשׁ שְׁאֵינוֹ מוֹכֵר אֶלָּא לַעֲשׂוֹת דָּבָר פְּלוֹנִי, וַהֲרֵי לֹא נַעֲשָׂה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

יא. אֲבָל הַמּוֹכֵר סְתָם אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּלִבּוֹ שֶׁמִּפְּנֵי כָּךְ וְכָךְ הוּא מוֹכֵר, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּרְאִין הַדְּבָרִים שְׁאֵינוֹ מוֹכֵר אֶלָּא לַעֲשׂוֹת כָּךְ וְכָךְ, וְלֹא נַעֲשָׂה אֵינוֹ חוֹזֵר: שֶׁהֲרֵי לֹא פֵּרַשׁ; וּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב, אֵינָן דְּבָרִים.

יב. מִי שֶׁהִקְנָה לַחֲבֵרוֹ, וְהִתְנָה עָלָיו עַל מְנַת שֶׁתִּתֵּן מָקָח זֶה אוֹ תִּמְכְּרֶנּוּ לִפְלוֹנִי אִם מָכַרוֹ אוֹ נָתַנוֹ לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי, קָנָה; וְאִם לֹא קַיֵּם הַתְּנָאי וּמָכַרוֹ לְאַחֵר, אוֹ שֶׁלֹּא מָכַרוֹ וְלֹא נָתַנוֹ בַּזְּמָן שֶׁקָּבַע לוֹ לֹא קָנָה. וְכֵן הַמּוֹכֵר אוֹ הַלּוֹקֵחַ שֶׁהִתְנָה שֶׁיַּחְזִיר לוֹ הַמָּקָח בִּזְמָן פְּלוֹנִי, אוֹ בְּשֶׁיִּתֵּן לוֹ הַמָּעוֹת הֲרֵי הַמִּמְכָּר קַיָּם, וְיַחְזִיר כְּשֶׁהִתְנָה.

יג. מָכַר קַרְקַע לַחֲבֵרוֹ, וְהִתְנָה הַמּוֹכֵר וְאָמַר לַלּוֹקֵחַ, בְּשֶׁיִּהְיֶה לִי מָעוֹת, תַּחְזִיר לִי קַרְקַע זוֹ הֲרֵי הַפֵּרוֹת שֶׁלַּמּוֹכֵר. מָכַר סְתָם, וְאָמַר לוֹ הַלּוֹקֵחַ מִדַּעְתּוֹ, בְּשֶׁיִּהְיוּ לָךְ מָעוֹת, תְּבִיאֵם לִי וַאֲנִי אַחְזִיר לָךְ קַרְקַע

זוֹ הֲרֵי הַתְּנָאי קַיָּם, וְהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פֵּרוֹת; וְאֵין בְּזֶה אֲבַק רִבִּית, שֶׁהֲרֵי מִדַּעְתּוֹ חַיָּב עַצְמוֹ בִּתְנָאי זֶה.

יד. מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה שֶׁשָּׁלְחָה רְאוּבֵן לִקְנוֹת לָהּ חָצֵר מִשִּׁמְעוֹן שֶׁהָיָה קְרוֹבָהּ, וְאָמַר שִׁמְעוֹן הַמּוֹכֵר לִרְאוּבֵן הַשָּׁלִיחַ, אִם יִהְיוּ לִי מָעוֹת תַּחְזִיר לִי פְּלוֹנִית קְרוֹבָתִי קַרְקַע זוֹ, וְהֵשִׁיבוֹ רְאוּבֵן וְאָמַר לוֹ אַתָּה וּפְלוֹנִית קְרוֹבִים כְּמוֹ אַחִים, כְּלוֹמַר, הַדָּבָר קָרוֹב שֶׁהִיא תַּחְזִיר לָךְ וְאֵינָהּ מַקְפֶּדֶת עַל זֶה. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְאָמְרוּ, הֲרֵי זֶה הַשָּׁלִיחַ לֹא קָנָה בְּלוּם, שֶׁהֲרֵי לֹא סָמְכָה דַּעְתּוֹ שֶׁלְּקָרוֹב זֶה עַל דִּבְרֵי הַשָּׁלִיחַ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֵשִׁיבוֹ תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה; וְנִמְצָא שֶׁלֹּא גָּמַר, וְלֹא הִקְנָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה.

טו. אַסְמַכְתָּא שֶׁקָּנוּ מִדּוֹ עָלֶיהָ בְּבֵית דִּין חָשׁוּב, הֲרֵי זֶה קוֹנֶה: וְהוּא, שֶׁיַּתְפִּיס זְכִיּוֹתָיו בְּבֵית דִּין; וְהוּא, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָנוּס.

טז. כֵּיצַד: הֲרֵי שֶׁהִתְפִּיס שְׁטָרוֹ אוֹ שׁוֹבָרוֹ בְּבֵית דִּין, וְקָנוּ מִדּוֹ שֶׁאִם לֹא בָא בְּיוֹם פְּלוֹנִי יִנָּתֵן שְׁטָר זֶה לְבַעַל דִּינוֹ, וְהִגִּיעַ הַיּוֹם, וְלֹא בָא הֲרֵי אֵלּוּ נוֹתְנִים; וְאִם עִכְּבוֹ נָהָר אוֹ חֹלִי מְלָבוֹא, לֹא יִתֵּנוּ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה: וְהוּא, שֶׁיִּהְיֶה בְּבֵית דִּין חָשׁוּב.

יז. הַמְחַיֵּב עַצְמוֹ בְּמָמוֹן לְאַחַר בְּלֹא תְּנָאי בְּכָל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה חַיָּב לוֹ בְּלוּם, הֲרֵי זֶה חַיָּב: שֶׁדָּבָר זֶה כְּמוֹ מַתָּנָה הוּא, וְאֵינוֹ אַסְמַכְתָּא.

יח. כֵּיצַד: הָאוֹמֵר לָעֵדִים הֱיוּ עָלַי עֵדִים שֶׁאֲנִי חַיָּב לִפְלוֹנִי מָנֶה, אוֹ שֶׁכָּתַב לוֹ בַּשְּׁטָר הֲרֵינִי חַיָּב לְךָ מָנֶה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עֵדִים, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ בִּפְנֵי עֵדִים הֲרֵינִי חַיָּב לְךָ מָנֶה בַּשְּׁטָר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַר אַתֶּם עֵדַי הוֹאִיל וְאָמַר בַּשְּׁטָר הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁאָמַר הֱיוּ עָלַי עֵדִים, וְחַיָּב לְשַׁלֵּם: אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים וְהָעֵדִים יוֹדְעִים, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶצְלוֹ בְּלוּם שֶׁהֲרֵי חַיָּב עַצְמוֹ, וְגָמַר וְשִׁעְבֵּד עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּשְׁתַּעְבֵּד הָעַרָב. וּכְזֶה הוֹרוּ רֹב הַגְּאוֹנִים.

יט. חַיָּב עַצְמוֹ בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ קָצוּב, כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵינִי חַיָּב לָזוֹן אוֹתָךְ אוֹ לְכַסּוֹתָךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ, לֹא נִשְׁתַּעְבֵּד: שֶׁזּוֹ כְּמוֹ מַתָּנָה הִיא, וְאֵין כָּאן דָּבָר יָדוּעַ וּמָצוּי שֶׁנִּתְּנוֹ בְּמַתָּנָה. וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי. וּמִפְּנֵי מַה הַפּוֹסֵק עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה זָן אֶת בִּתָּהּ, חַיָּב לְזוּנָהּ מִפְּנֵי שֶׁפָּסַק בְּשָׁעַת נִשּׂוּאִין, וְהַדָּבָר דּוֹמֶה לַדְּבָרִים הַנִּקְנִין בַּאֲמִירָה.

כ. כְּשֶׁהָיוּ חַכְמֵי סְפָרַד רוֹצִים לְהַקְנוֹת בְּאַסְמַכְתָּא, כָּךְ הָיוּ עוֹשִׂין: קוֹנִין מִזֶּה שֶׁהוּא חַיָּב לְזֶה מֵאָה דֵּינָרִין; וְאַחַר שֶׁיִּחַיֵּב עַצְמוֹ, קוֹנִין מִבַּעַל חוֹבוֹ שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ, הֲרֵי הַחוֹב הַזֶּה מָחוּל לוֹ מֵעַכְשָׁו, וְאִם לֹא יִהְיֶה אוֹ לֹא יַעֲשֶׂה, הֲרֵינִי תּוֹבְעוֹ בְּמָמוֹן שֶׁחִיַּב עַצְמוֹ בּוֹ. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הֲיִינוּ עוֹשִׂין בְּכָל הַתְּנָאִין שֶׁבֵּין אָדָם לְאִשְׁתּוֹ בַּשִּׁדּוּכִין, וּבְכָל הַדְּבָרִים הַדּוֹמִין לָהֶם.